

Eesti Majandus

Tööstuse, kaubanduse ja rahanduse ajakiri

2. köide

Tallinnas, 17. märtsil, 1923

Nr. 4

Sisu:

Toimetuse kommentaar

R. Esberg: Kaubanduslistest oskussõnadest

Prof. Dr. Ed. Berendts: Maamaksu korraldamisest Eestis

Nõukogude Vene majandusest

Sise- ja väljamaa kroonika

Teated ettevõtete tegevusest

Isiklikud teated

Raha- ja kaubaturu ülevaated

Ilmub kord nädalas

Wäljaandja: Eesti Majanduspoliitiline Selts, Tallinnas

Tallinna Krediit Pank A|s.

Suur Karja tän. 23 oma maja.

Telegrammi aadress: „KREDITBANK“.

Osakond Haapsalus.

**Talitab kõiki panga operat-
sioone sise- ja väljamaal.**

Korrespondendid kõigis kodumaa linnades, tähtsamates
alewites ja suuremates väljamaa linnades.

Kinnitus **A.-S. „HANSA“** peaagentuur.

TELEFONID :

12-49 Juhatus ja kaugekõne
4-36 üldine
19-64 kauba jaoskond.

COAL DEPOTS

North Mole
Merepuiestee

Telegrams: „BURNES, REVAL“

Telephone } Office: 13-73
Store: 22-31

JAMES BURNES & SONS

(London, Cardiff, Liverpool, Newcastle)

Agents in Esthonia

Artos Limited

18, Suur Karja tän.

REVAL

ALL CLASSES OF COAL ALWAYS IN STOCK

Kõik sõe sordid alati ladus saadaval

EESTI MAJANDUS

TÖÖSTUSE, KAUBANDUSE JA RAHANDUSE AJAKIRI

Tellimise hind: aasta lõpuni Emk. 880.— Väljamaale Emk. 1760.—
1. juulini " 380.— " " 760.—

Toimetus: Pikk tän. 15, Tallinnas. Talitus: Lai tän. 38, Graafileine Ühing „Kiri“ Telef. 18-66

2. köide.

Tallinnas, 17. märtsil 1923.

Nr. 4.

Sisu: Toimetuse kommentaar. R. Esberg: Kaubanduslistest oskussõnadest. Prof. Dr. Ed. Berendts: Maamaksu korraldamisest Eestis. Nõukogude Vene majandusest (kiri Venemaalt). Sise- ja väljamaa kroonika. Teated ettevõtete tegevusest. Isiklikud teated. Raha- ja kaubaturu ülevaated.

Tallinnas, 16. märtsil 1923.

Eesti kapitaali- turg.

Eesti kapitaali-turg on väike, või õigem — teda ei ole olemaski. Läheb teinekord mitu head nädalat ja börsepäeva mööda, enne kui bulletinist märkuse leiata, et mõnda väärtpaberit on „tehtud“. Ei ole tarvis meie börset võrrelda, näit., New York'i börsega, kus million-share-day'd*) sugugi haruldased ei ole, vaid meie turg on ütlemlata väike ka, näit., Helsingiga võrreldes, kus läinud aasta börse läbikäik oli 135,9 milj. Smk., 1920 aastal isegi 686,2 milj. Smk. Meie börse kohta ei ole vastavaid andmeid avaldud, kuid vaevast ulatavad nad kümnendikuni eelmisest summast. Meie maa on rahakapitaalset sõja ajal lagedaks tehtud ja sellep. ei saa meil ka väärtpaberite turg enne tekkida, kui uus rahakapitaal ei ole kogunenud. Rahakapitaali puudust illustreerib meil kõige selgemini määratu kõrge laenu protsent, mis eraturul praegu kuuldavasti 25–30% vahel kõikuda. Arusaadav on, et niisugusele turule võimata on mahutada aktsijaid, mis 15%, või obligatsioone, mis 10%, ehk koguni riigilaenusid, mis 5% annavad, seda vähem veel, et alles hiljuti pankades hoiusummade eest 6–8 ja enam protsenti makseti.

Vaevast toovad seisukorda parandust katsed, vägisi laenu protsenti alla suruda, olgu „Eesti Panga“ protsendi alandamise teel, või odavate valitsuse-laenude kaudu, nagu ehituslaen, piimatalituste laenuid jne., jne. Ei tohi unustada, et iga laenu allikas meil, nagu mujal, üks on — vaba kapitaal, mis mahutust otsib. Kui nüüd osa sellest ühel ehk teisel teel mingisuguste sunniabinõude varal ühele grupile tarvitajatest

odavalt kättesaadavaks tehtakse, siis kannatavad teised grupid selle all seda kibedamat krediitipuudust ja — maksavad kõrgemat protsenti.

Kui arvatakse, et odavat krediiti võib luua trükipressi abil, siis eksitakse sellega rängalt — trükipress ajab krediidi alati kalliks, sest ühes paberiraha hulgaga kasvab veel kiiremat krediidi tarvidus. Peale selle saadakse sel teel krediiti muretseda ainult teatud gruppidele, kui trükipressi tarvitamine mitte üleüldiseks inflatsiooniks ei pea välja kujunema. Väikene illustratsioon on meil just praegu silma all: kahe nädala eest teatasime, et „Eesti Pank“ oma emissiooni on suurendanud ja otse selsamal ajal noteerib börse kohe hindade kõvenemist pea tervel liinil, kuna enne seda hinnad hulgaliselt allpool ilmaturu pariteeti olid. Suhted on käega katsutavad. — Kõvenenud hindade mõjul tulevad nüüd ka ostjad suuremate krediidi nõudmistega, ja nii, kui kõiki rahuldada katsutaks, hakkaks inflatsiooni lumepall veerema, ilma et selle läbi krediidi tarvidus sisuliselt kunagi rahuldud saaks.

Katsed mitte millegistki siiski midagi teha, toovad mõnikord esile kõige pentsikumad projektid, nagu Eesti Hüpototeegi Seltsi oma, millest „E.M.“ eelmises numbris jutt oli. Mehed, kes iseenast täiesti jõuetud tunnevad olema hüpototeegi krediidi loomises, ja seda täie õigusega, sest kuni kõige hilisema ajani (võib olla ka praegu veel?) ei olnud nad suutnud isegi omi arveraamatuid Eesti marga peale üle viia, vaid tegid oma aruandeid rublades (kas tsaari või soveti, on teadmata) — näevad, et teised ettevõtted

*) päevad, kus miljon ja rohkem väärtpaberi üksust käest kätte käivad.

siiski mingisugust kapitaali omale ligi oskavad tõmmata, ja tulevad sellep. geniaalse mõtte peale, lasta teistel ka omale kapitaali muretseda. Nagu iga väeti teist tugevamat kergesti kangelaseks hakkab pidama, kes kõik võib, nõuavad nad, et Eesti kinnitusseltse sunnitaks oma kapitaale miljardini tõstma, arusaadavas lootuses, et kui see nõudmine läbi läheb, siis kinnitusseltsidel neid kapitaale kusagile mujale panna ei ole, kui mahutada Eesti Hüpooteegi Seltsi pantlehtedesse. Selts ei ole suutnud oma pantlehti senini ka tuhandete markade eest mahutada ja leiab süüd – kinnitusseltsidelt. Keegi peab ju süüdi olema!

Kahjuks ei tee meid süüaluste otsimine ja kilpla-projektid küüne väärtki kapitaalirikkamaks. Kui meil niisugune kapitaalturg oleks, kus üle-õõ võidakse miljardid kokku panna, siis leiaks need miljardid iseenesest teed ka Hüpooteegi Seltsi pantlehtede juurde.

Kaubalepingud. Läänud aasta Eesti väliskaubanduse ülevaatest, mis lugeja kroonika alt leiab, on näha, et Eesti kõige suurem kaubamuretseja on Saksamaa ja kõige suurem ostja Venemaa. Mõlemate maadega on meil kaubaleping tegemata ja ei ole ka kuulda, et sellega iseäranis kiirustataks. Prantsusmaaga oleme juba kaubalepingu sõlminud, mille tagajärjel Prantsuse veinid odavamaks on läinud. Ka Ungariga on meil kaubaleping tehtud, aga selle maaga ei ole senini kaubavahetust olnud, nii et selle lepingu head omadused tänini on tegelikult läbi katsumata..

„Eesti Statistika.“ Statistika Keskbüroo ei ole kunagi kitsi olnud Eestis kuulutamast, kui keegi väljamaal „Eesti Statistika“ head paberit ja ilust välimust on kiitnud. Viimast korda tegi seda „The Economist“, millest uba ka „Eta“ kaudu on teada antud. See

ajakiri kirjutab: „Peale hulga numbrit ja diagrammide ja mõne prantsuskeelse pealkirja ning õige lühikeste kokkuvõtete, on raamat eestikeelne. Välimus ja korraldus (design and arrangement) on suurepäralised, aga Büroo peaks olema vähem natsionalistlik. Kuid – ka liri vabariik annab kunagi mingisuguse statistika välja; ja meil ei ole mingisugust lootust, et ta sellele ka kõige väiksema tõlke juurde lisaks“ (The Economist, February 24, 1923, lhk. 443). Nii see on – kui inglased omas keeles kirjutavad, siis on see rahvusvaheline, kui meie omas keeles julgeme kirjutada, siis on see marurahvuslus. Neil ei tule ettegi, et meie oma statistikat kõige enne enesele teeme. Või arvatakse Londonis, et terve ilm juba ammu ingliskeele peale üle on läinud, ja ainult mõned napakad rahvuslased veel oma enese jaoks vanade surnud keelte peal raamatuid välja annavad?

Viimane uudis „Eesti Statistika“ võidukäigus läbi ilma on, et ta „Washingtoni Kongressi raamatukogus on aukohale pandud“, nagu Eesti lehed omale teatada lasksid. Tunnen seda kohta. Kujutage omale ette: tuleb üks võõramaa prints või kuninga poeg Washingtoni Kongressi raamatukogusse, kirjutab oma nime auvõraste raamatusse ja läheb siis raamatukogu juhataja saatel tähtsamaid asju vaatama, mis kogus hoitakse. „See siin“, ütleb juhataja, „on esimene kaart, mida Kolumbus Ameerikast tegi, see on George Washingtoni autograph ja see on „Eesti Statistika“; viimast peame meie tähtsamaks raamatuks omas kogus, Teie kõrgeausus, sellepärast panime ta siia ühe Egiptuse papiiruse asemele, mille mujale mahutasime...“

Mis meie pikkisilmi ootame, ei ole mitte sarnased uudised, vaid „Eesti Statistika“ järgmised numbrid, mida Büroo meile nii mitu, mitu võlg on.

Kaubanduslistest oskussõnadest.

R. Esberg.

II.

Eelmises artiklis*) andsime üldjoontes rahvusvaheliste kaubanduslepete tekkimisloo ja üldise klassifikatsiooni. Järgnevalt asume lepete lähemale vaatlusele.

*) Vaata „Eesti Majandus“ nr. 2.

„First cost“-leping.
Müüja seisukohalt on n.n. „first cost“-leping loomulikult kõige lihtsam lepingu moodus. Leverans sünnib silmapilgul, kus

müüja kauba ostjale üle annab (faktiliselt ehk sümboolselt – konnossemendi, raudtee saatekirja jne. üleandmisega), ehk ka ainult selle ostja korraldusse toimetab lepingus ettenähtud latus saatekohal või teises paigas toodangu maal. – Mis puutub riisikosse (periculum rei), siis valitseb viimase üleminemise silmapilgu kindlaksmääramise suhtes uuema aja õigusteadlaste keskel enamasti vaade, mille järel riisiko üleminemisel müüjalt ostjale mingit ühist ei tarvitse olla omandusõiguse üleminemisega*), nagu seda ka Rooma õigus seletab. Kuid lõppude lõpuks võib siiski öelda ühes suurema osa ilma kaubanduslistest ringkondadest, et riisiko läheb nii individuell-konkreetsete, kui ka tõuliste (generiliste) esemete juures müüjalt ostjale üle lihtsalt leveransi teostamise silmapilgul ühes omandusõigusega, põhimõttel – casum sentit dominus. Kogu küsimus seisab selle momendi kindlakstegemise vajaduse korral selles, kes oli vastaval silmapilgul kauba omanik. – Nii on ostja vastutav kõikide edaspidiste, s.o. pärast leveransi teostamist kaupade juures latus alalhoidmisel, peale laevale laadimist, kui ka teel kuni päralejõudmiseni tekkivate kahjude eest – kui ta vastutust iseäralise lepinguga kellegile kolmandale edasi annud ei ole. Samuti jäävad ka kõik nimetud kahjude läbi tekkivad, kui ka muud kulud pärast leveransi teostamist ostja kanda.

F. A. S.-leping.

Klausel F. A. S. tähendab, et müüja kohus on tuua kaupa omal kulul ostja poolt määratud laeva äärde saatesadamas seal üleandmiseks viimase korraldusse. Kaup võetakse laevale (Abnahme), millele järgneb – kui võimalik – kauba järelvaatus ja selle põhjal viimase vastuvõetuks tunnistamine (Annahme). Kauba laevale andmisega vabaneb müüja selle alalhoidmise ja järelvalve kohustustest ning pärast kauba vastuvõetuks tunnistamist ostja poolt ka – omandusõigusest selle peale.

F. O. B.-leping.

F.O.B.-lepped on juba keerulisemad. Pealegi, kus selle klauseli mõiste tihti saate-maa harjumuste järele varieerib. On kaup müüdnud „franko boord“ (fob) teatud kohal, siis on ostja kohus ürida laeva või muret-

se-da kauba lepingus tähendud kohalt ära-toomiseks tarvisminevat laevaruumi. F. O. B. all tuleb mõista, et müüja on kohustud omal kulul kaupa laevale laadimise kohale tooma ja ostja poolt määratud laevale toimetama, sealjuures kõiki kohaliste seaduste ja harjumuste põhjal maksvaid laadimistingimisi täites ja nendega ühendusesolevaid kulusid kandes.***) Kaubandus-juriidilistes ringkondades osalt valitseva vaate järel oleks lühendus F.O.B. ainult puhas arvestamise või kulude klausel, millel midagi tegemist ei ole lepingu täitmise kohta ega ka riisiko müüjalt ostjale üleminemise momendi kindlaksmääramisega. Kuid autoriteetliste kaubandusliste ringkondade ja organisatsioonide arvamise järele tuleb kaup siiski üleantuks lugeda silmapilgust, kui see laevale on võetud, missugune arvamine ka igal pool järjest rohkem maad võtab. Kui laeva võib võtta kui ostja asemikku, siis läheb omandusõigus ja riisiko kauba laevapaigutamise silmapilgul – vastasel korral aga indosseeritud originaalkonnossemendi ostja korraldusse üleandmisel – ostjale üle, sest et selle läbi kaup konkretiseeritud saab, mis müüjat vabastab müüdnud kauba kaotsi või rikkiminemise puhul kohustusest uut leveransi teostada, s.o. kaotsi või rikki läinud kauba asemel uut anda. Sinnamaani omab kogu riisiko müüja, kuna siit peale kaup juba teele läheb ostja riisiko peal. Sellepärast jäävad kõik edaspidised veo- ja kinnituskulud kuni kauba sihtsadamasse päralejõudmiseni ostja kanda. Sagedasti kinnitab küll ka müüja kauba transiit-kahjude vastu, kuid see sünnib siis täiesti eraldi ostja ülesandel ja kulul. Juhtumistel, kus tervel teatud kauba kogulaadungi konnossemendil mitu osanikku, s.o. ostjat on, on kauba konkretiseerimiseks küllalt, kui iga üksiku ostja partii konnossemendis kaalu järel ehk ka kogusaadetuse osana üles antud on, ilma et selle partii füüsiline eraldamine laadungis sundslik tarvitseks olla. Niisugusel juhtumisel kannab iga osanik riisikot vastavalt oma osale konnossemendis. See asjaolu, et laeva või laevaruumi ostja on pidanud muretsema, ei kohusta viimast veel mitte enne kauba päralejõudmist seda järele vaatama. Sama väide ei või olla iseäraliseks põhjuseks min-

*) Nii müüja kui ka ostja õiguste ja kohuste, samuti kui ka omandusõiguse üleminemise juure käesoleva lepingu täitmisel pikemalt peatama jääda ei ole käesolevate ridade ülesanne, kuna need küsimused enamasti igas sellekohases õpe- ja käsiraamatus enam-vähem ülevaatlilikult käsitud on.

**) On aga tegemist kokkuleppega fob sihtsadam, s. o. juhtumisega, kus kaup mere teel tuleb ja fob edasi müüakse, siis kannab ostja harilikult väljalaadimise, ehk kui kaup ostja poolt ka vee teel edasi saadetakse, ümberlaadimise kulud teisele laevale.

gisuguste müüja seadusliste õiguste kitsendamiseks. Näit. müüja poolt kauba veel viimasel silmapilgul sihtsadamasse kinnipidamise („stoppage in transitu“ jne.) või jälle lepingu katkestamise resp. täitmise nõudmise õiguse tarvitamise suhtes juhtumisel, kui ostja maksmisega või selle korraldamisega viivitama peaks (pankrott jne.). Ostja on kohustatud ainult konnossementi vastu fob-hinda maksuma ehk vastavat vekslit vastu võtma ka siis, kui see lepingus ette nähtud ei peaks olema. Harilikult — kui kokku ei ole lepitud, näit. „Kassa auriku päralejõudmisel“ jne. — esitab müüja dokumendid ostjale, resp. tema pangale alati enne auriku päralejõudmist*), kusjuures ostja kohustatud on neid välja lunastama, ilma et tal võimalust oleks kaupa järele vaadata. Niisamuti ei ole ostja poolt dokumentide müüjalt väljaostmiseks volitud panga kohus kindlaks teha, kas kaup vastab lepingus ettenähtud tingimistele või ei. See jääb ostja enese ülesandeks pärast kauba päralejõudmist, kuna panga kohus on ainult järel vaadata, kas dokumendid korras ja õiged on (Remburs, kommersiaalkrediit jne.). Kinnitamata rembursi (unbestätigtes Remburs) puhul riskeerib selle vastu jälle müüa, et ostja võib iga silmapilk krediidi tagasi tõmmata. Nüüd tekib küsimus, kes kannab vastutust, kas müüja või ostja, juhtumisel, kui kaupa ei ole võimalik leveransi tähtajaks tuua laevale. Tegelikult ei ole selle peale raske vastata, sest õieti võib iga praami või barkassi peale kui laeva mõiste laiendamise (prolongement, Verlängerung) peale vaadata mitte ainult sihtkohal vaid ka saatepaigal; müüjal on sellepärast alati võimalus kaupa laadida — ka siis, kui ostja poolt määratud laeva kohal ei ole. Leping võib täidetuks loetud saada ka siis, kui kaup mõne teise laevaga pärale jõuab. Ostja kohus on selle eest hoolt kanda, et ostetud kauba müüja korraldusest äratoomiseks laev käepärast oleks. Eelmisest selgub, et ostja selle eest vastutab, et viimane tingimine täidetud saaks — vähemalt kui teisiti ei ole kokku lepitud. Niisamuti vastutab ostja kõigi laeva ootamise ehk tema kauba

vastuvõtmisest keeldumise läbi müüjale tekkivate kahjude eest.

F.O.B.-leppete alla kuuluvad ka kõik lepped „franko raudtee (saate-) jaam“, „franko vagun (saatejaamas)“ jne., sest et tähendud klauseli tarvitakse ka lepingutes, kus ettenähtud kauba raudteel saatmine. Kohalistest harjumustest oleneb, kas on müüja kohustatud kaupa tooma ainult vagunini, või on ta ka kohustatud seda vagunisse laadima, mille kohalemuretsemine muidugi ostja asi on.

Et F.O.B.-leppetes kergesti tekkivatest arusaamatustest hoiduda, vähemalt üheski suhtes, soovivad kõik mõõduandvamad Ameerika ja Euroopa kaubanduslised organisatsioonid, nagu Rahvusvaheline kaubanduskoda Pariisis**), „American Express Co.“, „Arckell and Douglas Inc.“, „Fédération des Industriels et Commerçants français“, Comité des Armateurs de France“, peaaegu kõik tähtsamad kaubanduskogud j. t. igal juhtumisel, kus tarvitakse klauseli F.O.B. ärikirjades ja telegrammides, eriti äriühendustes Ameerikaga, ehk kui teine kontragent mitte otsekohe saatesadamasse ei asu, vaid kusagil sisemaal, — F.O.B. mõistet täpsemalt kindlaks määrata sellele juurelisades sõna „vessel“, „navire“ (laev), „vagon“ jne., sest et eriti Ameerikas sel klauselil muidu liig üldine mõiste on. Nii näit. tarvitakse seal F.O.B. vagun vabrikus, New-York, sisemaa jõelaev jne.

Üksi Inglismaale, kus kauba raudteel saatmine ette nähtakse sellekohaste eriklauselitega F.O.T. (free on train) ja F.O.R. (free on rail), mis mõlemad tegelikult ühte ja sedasama tähendavad — nimelt „franko vagun“; ei saa klauselil F.O.B. olla muud tähendust kui ainult „franko laeva boord“. Nimelt on müüja Inglise seaduse (Sale of goods Act, 1893, Part III Section 32 (31) põhjal kohustatud, juhtumisel, kus kaup tema poolt ostjale saadetakse teel, millest osa meretransiit on, ostjale nõnda sellest teatama, et viimasel võimalik oleks kinnitada kaupa meretransiidil tekkivate kahjude vastu. Vastaval korral vastutab müüja kõigi meretransiidil tekkinud kahjude eest.

*) Vastutust dokumentide kaotamisest eest kuni nende ostja korraldusse üleandmiseni kannab müüja. Et dokumendid tihti raudteel saadetakse, (nagu enne ilmasõda Jaapanist ja mujalt) või postiaurikutel, siis jõuavad nad muidugi pärale varem, kui kaup ise.

**) Mille aktiivliige ka Eesti on Tallinna Börsi komitee kaudu.

Maamaksu korraldamisest Eestis.

Prof. Dr. Ed. Berendts.

Pealiskaudsel vaatlemisel paistab maamaks, võrreldes sissetulekumaksuga ehk maksudega tööstus- ja kaubandus-ettevõtete pealt kui lihtne maks, mille määramine ei tee mingisugusid iseäralikka raskest. Maksualune objekt – põlluharimisel tarvitav maapind – on ju nähtav ega saa ennast maksuvalitsuse eest varjata. On tarvis ainult kindlaks määrata sissetulek, mis annab otstarbekohane maapinna kasutamine, ja õige maksuallik on meil käes.

Maamaks kuulub vanemate maksude hulka, mida tunneb finants-ajalugu; tuhandeaastaline kogemus on kahtlemata leidnud õige mõõdupuu, mida tarvitada tuleb, et kindlaks määrata maksuallik objekti ja maksuallikat ja täpipealt tunda maksujõudu. Missugune rikas literatuur on tekkinud, et käsitada maamaksu olu, omapärasust ja ülesannet. Kui järjekult peatüki „maamaksu üle“ lahti lööd, seisad kahtlemata kindlal pinnal.

Ja ometi ei ole see nii, ning iseäranis praegu seistakse Eestis küsimuse ees: kuidas tuleb maamaksu korraldada, et läbi viidud oleks õigluse, ühetasaduse ja maksujõu põhimõtted.

1919 aasta maareform suurmapidamise hävitamisega ja rüütlimõisate tükeldamisega, arvurikka väikemaomanikkude, või väikemaapidajate klassi loomise huvides, uued renditingimised, erametsade võtmine riigiomanduseks – see kõik on endiste majapidamisüksuste asemele loonud terve hulga uusi.

Majapidamisüksuste väärtus ei ole ka mitte endiseks jäänud, elusa ja eluta inventaari jaotus on muutunud, nii et vana maksukoorma jaotamise viis vaevalt kõlblik oleks. Ei või ka mitte ütelda, et maamaksu määramine enne poliitilisi ja sotsiaalmajanduslisi muutusi aastatel 1917-1918 tõesti otstarbekohane oleks olnud, mispärast selle püsimine soovitatav oleks. Ühtlast süsteemi ei olnud olemas. Oli üksteise kõrval kaks maksusüsteemi: maa maksustamine maamaksude näol ja selle maksustamine Vene riigimaksu näol (государственный поземельный налог) 1875 aasta seaduse põhjal, nõndanimetatud tiinumaks.

Eesti territooriumi kuuluvad ju nüüd ka tükid mitte-Balti kubermangudest, tükk endisest Peterburi kubermangust Naroova kal-

dal ja tükk Pihkva kubermangust – Petseri-maa. Kui ka tiinumaksul 1875 aasta seaduse põhjal ühtlane maaüksus oli: tiin kõlbulist maad (десятина удобной земли и леса), siis oli selle hindamine väga pealiskaudne ja üldine. Mis puutub maksustamise põhimõttesse maamaksude näol, siis peab vahet tegema endise Eesti ja Liivi kubermangu vahel. Kuna viimases 1901 a. otstarbekohane kataster toime pandi, ei tunne Eesti kubermang uut katastrit ja kohalik maamaks põhjeneb õieti vanal Rootsi alusel. Nii nõuab maamaks tungivat korraldamist.

Kui uue maapinna jaotuse põhjal maksuallune objekt uue kuju on omandanud, siis on ka maksukohuslised subjektid teiseks saanud ja nende arv kasvab seda mõõda, kuidas kasvab uute maatükkide ja nende omanikkude või kasutajate arv.

1922. aasta riigi eelarves (viimane lõpetatud aruandeaasta) on korraliste sissetulekute „A“ osas nr. 3 all sissetulek kinnisvaramaksudest 37.800.000 margaga üles antud. Siin on küll ühte rubriiki arvatud linna kinnisvaramaks 1910 aasta seaduse põhjal (государственный налог на недвижимость в городах и местечках) ja kinnisvaramaks väljaspool linna – tiinumaks, ega ole kahjuks mitte näha, kui palju langeb viimase peale. Igatahes jääb sissetulek kinnisvaramaksust kaugemale taha sissetulekust kahest otsekohesest maksust: sissetulekumaksust ja tööstus-kaubandusmaksust.

Et maamaks tuntavalt taha jääma pidi, on selge, kui erametsad riigi omanduseks said (sissetulekud riigimaadest, – metsadest ja hoonetest – olid 1922. aasta jaoks arvatud 575.979.000 marga peale). Et nüüd aga sissetulekumaksu hulka kuulub ka sissetulek põllupidamisest, siis ei või maamaks tulevikus kuigi kõrgele tõusta, sest muidu oleks maksukoorem liig ränk ja riik, kes, nagu Eesti, kõige pealt agrariik on, ei tohi maksukruvi selles punktis liig kõvasti keerata, seda enam, et ka kohalikud omavalitsused oma nõudmisi avaldavad.

(Kui meie ülemal rääkisime maaseaduse läbi loodud või veel loodavatest väikemaapidajatest, kui tulevatest maamaksu maksjatest, siis tegime seda lootusega, et asunikud võõrandatud maade peal rentnikku-

deks ei jää, vaid omanikkudeks saavad, sest niihästi rahva- kui riigimajanduse seisukohast tuleb eesõigus anda omanikule).

Maamaks kuulub teatavasti nõndanime- tud objektmaksude hulka, mis välja läheb maksualuse objekti tulu hindamisest ilma omaniku kui maksumaksja subjektiivseid vahetõrkeid arvesse võtmata. Teatavasti ei saa isegi võlgade, mis objekti peal lasuvad, tulu hindamise juures mitte maha arvatud, nii et sageli suurte võlgade juures õige maksuallikas mitte tulu ei ole, vaid muud sissetulekud, mis omaniku käsutada. Võib küll ütelda, et see üks objektmaksude, sellega ka maamaksu puudustest on, mis aga kõigi arvates paratamata, kuna muidu karta oleks, et maksualused objektid (maapind, tööstus- või kaubandusettevõtted) fiktiivsete võlgadega koormatakse, et maksumaksust pääseda või seda kergendada. Selle puudusega tuleb järjekindlalt leppida. Seda küll mitte õiget tegu ilustakse tihtikuuldud märkusega, et hindamise (katastri) järel kindlaksmääratud tulu tõelise tuluga enamasti kokkukõlas ei ole, vaid ikka sellest taha jääb, sest et hindamist mitte sagedasti korrata või revideerida ei saa, mis pärast see ikka tulu juurekasvu järel käib.

Võtame maamaksu iseloomu illustreerimiseks, ühe (võrdlemise) uuema katastri – Austria oma, millega see, püüdes enam-vähem ratsionaalset maamaksu läbi viia, teiste Euroopa riikide ees sammub. Selle katastri sünnitavad: finantsajaloos kuulsaks saanud esimene ratsionaalne kataster Itaalia valitsuskondis 18. aastasaja neljakümnendatel aastatel, n. n. censimento milanese, kataster Tirolis, Theresia ja Josephi reguleerimised, kõik 18. aastasajast.

Austria maamaks oli n. n. repartitsiooni, kontingentieriv või jaotav maksusüsteem (nagu ka Prantsuse oma kuni 1909. aastani, Preisimaa oma 1800 – 1893 a., Venemaa oma 1875 aastast saadik).

Maksukohustus ulatas iga maatüki peale, mis põllumajanduslikult kasutatud oli (põllumajanduslike kasutamise all mõisteti ka metsakasvatust, karjatoitmist karjamaal, turbalõikust ja kalakasvatust).

Austria kataster oli partsellaar-tulu kataster. Partselle all mõisteti igat maatükki, mis 1) ühele ja sellesamale omanikule kuulus, 2) tervelt samas väljas ja samas kogukonnas ehk mõisas oli, 3) sama põllumajanduslike kultuuri all oli ja 4) kindlate piiridega ümbritsetud. Maatükid sünnitavad ühe ja sama partselle ka siis, kui nad on lahutud teede, veevoolude, kraavide või aedadega.

Iga partselle seisukoht ja suurus olid määratud üldise maamõõtmise läbi. Mis puutub maksumaksmise isiklikkuse kohustusse, siis lasus see igakordse tegeliku omaniku peal (ükskõik kas see maaraamatusse märgitud oli või mitte). Ennem oli maksukohusline ka alaline tarvitaja (permanenter Nutzniesser).

Aluseks maksu määramise juures oli hindamise kaudu saadud partselle keskmine puhastulu. 1869 aasta seadus määras kindlaks, et puhastuluks tuleb lugeda ülejääki üldisest sissetulekust pärast majapidamise kulude mahaarvamist, mis tarvitavalta maatükilt alaliselt võib saada. Erandline majapidamiseviis, halvemas ehk paremas mõttes, ei tulnud järjekindlalt arvesse.

Puhastulu äramääramise juures võeti aluseks maatüki keskmine kultuuriseisukord ja harilik majapidamine, ega tulnud arvesse omanduse vahetõrkeid ega majanduslikud sidemed üksikute maatükkide ja tööstuslike ettevõtete vahel, niisama maatükkidel lasuvad hüpoteegimaksud (näit. protsendid hüpoteegi võlgade pealt) ega muud väljaminekud ja nendega seotud õigused.

Kuid arvesse võeti tulu vähenemine juhtuvate halbade mõjude tõttu, kuna kõik majapidamise kulud, ka omaniku enda töö, maha arvati; nii vastas maarendi maksumaksu alus selles mõttes teooriale.

Väärtuskatastri teoreetiline otstarb on ju n. n. maarendi kindlaksmääramine ja selle all mõistetakse seda, mis järele jääb, kui tulust maha arvata maa sisse pandud kapitaali järkjärguline amortisatsioon ja tasu tehtud töö eest.

Harilikult mõistetakse maarendi all hinda, mida saadakse põllumajanduslike pinna kasutamise eest (Pachtzins). Kuid seda ütelist ei saa pidada täpiseks, sest et selles hinnas ka muud tasumaksused peituvad, näit. tasu hoonete ja tööriistade kasutamise eest, niisama ka maapinnasse pandud kapitaali eest.

Niisugused ärasegamised teiste sissetulekutega tulevad ette ka muudel juhtumistel. Nii saab isiklikult töötaja põllumees, kui majapidamine teatud suuruse ja intensiteedini ulatab, täh. erandit harilises majapidamises viisis võimaldab – ettevõtja sissetulekut...

Kasvava intensiteedi juures kasvavad ka valmistuse kombinatsiooni-võimalused ja tööorganiseerimise raskused, tähendab ülesanded, mis ettevõtja peal lasuvad. Kasvavad ühtlasi ka kapitaali mahutused maapinnasse ja maaharimise tarvis. Selle tõttu on tööpoolest raske eraldada seda osa maa

sissekulekust, mis oleks puhas tasu üksi pinna kasutamise eest, „looduse hävitamata jõudude eest“, nagu Ricardo seda ütleb, ehk mis oleks sissetulek teiste eesõiguste eest, mis pakub teatud maapind, (seisukoht, erandlikkus).

Lahjapinuaga Eestis võiks veel vähem kui mujal juttu olla maarendist Ricardo mõttes, sest kui vaene Eesti maapind veel mitte väljakurnatud ei ole, siis on see maa sisse maetud hulga kapitaali ja töö tagajärg; mitmed põlved on väsimata vaeva näinud, et maa jõudu uuendada, nii et maarenti Eestis nimetada võiks: palk suure ettetehtud töö eest. Peame seda edaspidiste arutuste juures silmas.

Nüüd peatame hindamisviisi juures Austrias.

Austria seadus teeb vahet kultuurpindade ja viljakusklasside vahel. Kultuurpindade juures tehakse vahet välja, aasa, aia, viinamäe, karjamaa, alpide, metsade, järvede, soode, tiikide ja kõlbmata maa vahel.

Igas hindamisringkonnas jaotakse iga kultuuripind mitte rohkem kui kaheksasse viljakusklassi.

Igas hindamisringkonnas leitakse iga kultuuripinna ja viljakusklassi puhastulu kohaliste olude mõõdupuu abil. Brutto-tulu määramise aluseks võetakse saaduste normaalhind keskmiselt viimase 15 aasta jooksul, väljaarvates viis kõige paremat aastat. Ühtlasi leitakse n. n. „eeskujupinnad“, täh. niisugused tõelised maatükid, mis võimalikult täpisealt vastaks ülesseatud tingimistele. Siis saavad klassifikatsiooni tariifid kindlaksmääratud ja väljakuulutatud.

Sellele järgneb üksikute maatükkide hindamine. Selle tarvis võetakse üksikute maksukohusliste maatükkide juures igasuguste kultuuride jaoks klassifikatsiooni tariifis kindlaksmääratud andmed. Siis vaadatakse üksikud partselled koha peal üle ja asetakse need, võrreldes kogu aeg „eeskujupindadega“, tariifi sellekohastesse klassidesse.

Lõpuks tuleb puhastulu leidmine iga üksiku partelle jaoks ja maamaksu summa kindlaksmääramine, mis partsellede omnikule kohustav.

Nagu juba eelpool öeldud, on Austria maamaks kontingenteeritud või jaotav maksusüsteem. Seadusandlisel teel määratakse maamaksu kogusumma iga 15 aasta peale kindlaks ja jaotakse ühetasaselt maksukohusliste objektide vahel kokkukõlas saa-

vatud puhastuluga; siis määratakse maksu-protsent. Aastal 1883 oli maamaksu protsent 22,7 leitud kataster-puhastulust; siis 1897–1912 jälle 22,7 ja viimaks 1914-dal – 19,3%. Otsustades nende numbrite järele on maks määratu kõrge; kuid meil on ju tegemist ainult kataster-tulu maksuprotsendiga, mis kaugele maha jääb tõelisest puhastulust. Peetakse üleüldiselt kindlaks, et õige maamaksu protsent mitte üle 10 ei tõuse. Kui aga tahetakse arvestada maapinna maksukoormat üleüldse, siis peab arvesse võtma, et mitte riik üksi maksusi ei võta, vaid peale selle veel kogukondlised üksused, (kreisid, kogukonnad), kellede maksunormid mõnikord tuntava kõrguseni tõusevad, ja et peale selle maaomanduse turjal veel terve hulk naturaalkohustusi lasub, mida liikuv varandus pea sugugi ei tunne.

Sellepärast tuleb maamaksu korraldamise juures ikka kogu kohustuste summa arvesse võtta, mitte aga ainult riigi maamaks. Viimase puhul saadakse koguni vale pilt.

Kui 1919-da aastani Eesti maaomanduse peal lasuvat maamaksu 1875 aasta seaduse põhjal tiinumaksu järele oleks hinnatud, siis peaks ütlema: missugune kerge koorem! Kuid see maks oli ainult tähtsuseta osa kogu maksusummast.

Enne aga, kui üle läheme maamaksu korralduse juurde Eestis, ütleme mõne sõna maamaksust kui sotsiaalsest tööriistast. Arvamised selle üle lähevad väga lahus. Teatavasti on olemas rühm sotsiaal-uuendajaid, kes kogu sotsiaalse küsimuse lahendamist ootavad maarendi ärahävitamisest, mida nad loevad ärateenimata kingituseks, mis osaks on saanud maaomanikkudele ajalooliste tingimiste tagajärjel. Tarvis on ainult nimetada nimesid: Henry George (tema kuulus raamat „Progress and Poverty“) ja Damaschke. Samal vaatekohal seisavad ju ka Vene sotsiaalrevolutsionäärid, kuigi nad teisi abinõusid tarvitada tahavad, et maaomanduse monopooli üleüldse kasuks ära hävitada. Suurepäraline idee, kui ainult üks võimalik oleks: selle väljaerandamine, mida nimetakse „maarendiks“. Abinõu selle leidmiseks ei ole veel leitud – teoreetiline ülesehitus ja praktika ei ole kokkukõlas ja Nõukogude Venemaa eeskujul näitab, et kogu maapinna natsionaliseerimine ainult ühte kohta välja viib: nalja juurde. Mõõdukamad sotsialistid (Bernstein, David), vaatavad skeptiliselt maapinna natsionaliseerimise ja sotsialiseerimise idee peale.

Teine vool ei taha maarenti ära hävitada ja ühes sellega maa natsionaliseerimise juurde üle minna, näeb aga maaomanduses iseäranis kohast ala maksu jaoks, sest et maapind ainult teatud piirides olemas on, et maamaks riigi- ja sotsiaalelu edenemise juures tõusvat tendentsi näitab, et, viimaks, sissetulek maaomandusest fundeeritud on, täh. kindel ja alaline. Sellepärast võida maamaks kõrge olla ja selle ärakaotamisest üleüldise sissetulekumaksu puhul ei tohiks juttugi olla.

Selle voolu esitajad ei näe teatavasti maksu mitte ainult sissetulekuallikat riigi (või kogukonna) jaoks, vaid ka üht mõjuvat abinõu varanduse ja sissetuleku ühetasasema jaotamise kasuks. Progressiivne maamaks võib ju abinõuks olla, et latifundiaid piirata või koguni hävitada, kuna ta suurmaapidajaid paratamatuse ette paneb, teatud minimaalpiiridest üleulatavat maaomandust võõrandada, et suurest maamaksust pääseda. Selles mõttes on 19 aastasaja 90-tel aastatel ja 20 aastasaja algul Austraalias kaugeleulatav ja sügavaletungiv maareform läbi viidud. Lambakarja-omanikkude määratud maaomandused sulasid mõne aasta jooksul kokku kuni miinimumini, ilma et riigil tarvis oleks olnud sunnivõõrandamist ette võtta või tasu maksta.

Kolmandasse voolu kuuluvad need, kes mitte maaomanduse kõrge maksustamise poolt ei ole, sest nad tähendavad selle peale, et maarent mitte igal tingimisel tõusvat tendentsi ei näita, et maapidajad töötavad n.n. „väheneva viljakuse seaduse“ tähe all (s.o., et maasaadused ei kasva proportsionaalselt maaparandusele, vaid et teatud momendist maaparanduse tagajärjed võrdlevalt ikka

vähemaks jäävad), ja et viimaks maamaksu maasaaduste tarvitajate peale veeretada võib, nii et tegelikult rahvas seda koormat kandma peab. (Seda arvamist avaldas omal ajal F. Lassalle oma tuntud kõnes: „Kaudsed maksud ja töötavate klasside seisukord“.) Nii oleks põllumajandusliku suurmaamanduse kergem maksustamine enam soovitatav.

Lõpuks peaks tähendama veel ühe neljanda vaatekoha peale: oleks otstarbekohtu, kui riik maamaksust lahti ütleks ja selle kogukondadele jätaks, kelle kätte üleüldise kõik „reaalmaksud“ üle minema peaks. Riik peaks põllumajandusliku maaomanduse sissetulekut tabama üleüldise sissetulekumaksuga ja nominaalvarandusmaksuga, millel ju sihiks on fundeeritud sissetulekuid erandliselt tabada.

Üht arvamist tuleks veel puudutada ja nimelt, et maamaksu reform mitte soovitatav, isegi mitte õiglane ei ole, sest maamaks muutub ikka reaalkoormaks, mis nõnda üldela maaga kokku kasvab ja selle turuhinda alandab. Maatüki müügi puhul saab maamaks amortiseeritud, s. o. ostja maksab niipalju vähem, kui maamaksu kapitaliseeritud summa välja teeb. Niimoodi tabab iga muudatus maamaksus ikka ainult müüjat, mitte aga uut omanikku, kes selle müüja peale ära veeretab. Meie nimetame ainult seda arvamist, mis muidugi mitte alati asja seisukorda õieti ei kujuta. Kes seda vaadet toetab, see kaitses muuta maamaksu. Kuid niisama võiks kaitseda kõigi reaalseste maksude muutmatus ja kogu maksusüsteemi seisakut Ganilh'i sõnade järel: iga vana maks on hea, iga uus halb.

Nõukogude Vene majandusest.

Meile kirjutakse Venemaalt:

„Kõrgem Rahvamajanduse Nõukogu on ettepaneku teinud väliskaubanduse elustamiseks uusi kergendusi teha kaupade väljaveoks, mis senini kontingenteeritud ei ole, ja tarvilikkude kaupade sisseveoks, mis juures mõlemate liikide kaupade nimestik NKVTorgi ja teiste komissariaatide poolt kinnitakse. Lubad antakse välja, kui riigi-, nii ka erasufustele ja isikutele takistamata, misjuures väljamaal müük ja sisseostmine ilma riigikaubanduse esitajata sündida võib. Välja-

veetud kauba eest saadud valuuta peab Venemaale toodama ja temast peab exportöör riigile 25% ära müüma, kuna ta muu osa fondi börsel müüa võib. Valuuta asemel võidakse vastavas summas sisseveoks lubatud kaupasi importeerida.

Vene kaupade müük väljamaale on suurte raskustega seotud. Põhjuseks on, et Euroopa Vene kaupadest võõrdunud ja teised idapoolsed maad Euroopa turul Venemaad asetanud on. Peale selle loobuvad praegusel ajal Euroopa ärimed

suurematest lepingutest poliitiliste olude tõttu. Eriti Vene kaupade müügi kohta olgu tähendud, et Vene kaubad halvasti sorteeritud ja väheväärtuslised on. Ilma et kohaliste oludega rehkendataks, visatakse turule suured kauba hulgad, ei ole kaubanduse saladust olemas, sest Vene esitajad hoopivad suurte kaupade hulkadega, mis kohale jõudnud ja sinna teel on, mille ootusel ostjad hindasid alandavad. Mõne kaubaga – harjased ja jõhv – on venelased turu täiesti üle ujutanud.

Soovitakse õiget hindade poliitikat ajama hakata. Senini on tendents äärmist hinda väljapressida, kuna soovitamam oleks mõnele kaubale turgu uuesti võita mõõdukate hindade läbi. Niisama arvatakse paremaks kaupsid mitte ainult väljamaal, vaid võimalikult rohkem Vene sadamatest müüa vahetalitajate kaudu, kes huvitud oleks välisurul kaupade realiseerimise tingimistest. Teiselt poolt arvab NKVTorg, et eraldatud väljaastumised sünnitada kahju, ja nõuab uuesti tegevuse ühendamist NKVTorgi all. Muu seas nõuab NKVTorg väljamaal linamüügi büroo asutamist, linamüügist huvitud asutuste esitajatest.

Linade väljaveo kontingent on 2,5 milj. pd. suuruses kinnitud, millest senini juba 1 milj. pd. väljaveetud on. Selle juures on arvesse võetud, et kodu- ja käsitööstus tarvitab kuni 3 milj. pd. ja riigis vanu tagavarasid on, mida mitmesuguste allikate põhjal 1,5 kuni 4 milj. pd. arvatakse olevat.

Arvatavasti ilmub turule linu 2,1 milj. kuni 2,9 milj. pd., misjuures üle keskmise headusega ligi 200.000 pd. oodata. Just seda kaupa tarvitab sisetööstus ja sedasama nõuab välisurug. Sellepärast on kahtlane, et plaanitud hulk linu üldse väljaveetud saab.

Väljamaa lehtede teatel on väljaveetud linad suuremalt jaolt veel müümata, sest kaup on halb ja välisurugudel linade hind langemas, kuna venelased kõvat hinda nõuavad. Viimasel ajal on Inglismaale veetud üle 25.00 tonni linu. Hindade tõstmiseks kavatakse ainult paremaid sortisid välja saata ja neid võimalikult juba ette ära müüa.

Puuvilla monopooli kaotamisega (1. veebruarist 1923. a.) on suurt huvi puuvilla vastu tunda. Turkestaanis ja teistest kohtadest tulnud teadete järele on seal suuremad tagavarad ilmsiks tulnud, mis vilja ja tööstuse saaduste vastu vahetakse. Ehk küll Vene puuvillatööstus

tublisti langenud, on aastane tooresaine farvitus siiski veel kuni 4,5 milj. pd. (enne sõda 27 milj. pd.). Kuna läinud aasta tooresaine saak 600.000 pd. oli, on puudujääk tööstuse tarvidusega võrreldes 4 milj. pd. Seisma jäänud tooresainete tagavarad arvatakse 2,4 milj. pd. peale. Nii peab Venemaa käesoleval aastal umbes 2 milj. pd. puuvilla sisse vedama, et praegu töötavad vabrikud seisma ei jääks.

Enne sõda oli Vene puuvillakasvatuse külvipind ligi 700.000 tiinu (Turkestaanis 558.000 tiinu, Taga-Kaukaasias 135.000 tiinu), mis aastas kuni 16,5 milj. puuda puuvillakiudu andis. Terve saadus tegi välja pool sellest, mida omamaa tööstus aastas tarvitab (25–27 milj. pd.). Kuigi Turkestaani puuvill Ameerika omast kallim oli (umbes 2 rbl. pd. pealt), võis Vene puuvillatööstus kaitsetolli tõttu, mis viimastel aastatel enne sõda kuni 4 rbl. 15 kop. pd. pealt oli, kiirelt edeneda, iseäranis peale selle, kui Turkestaan Euroopa-Venemaaga raudteedega ühendud sai. Ka aitas kaasa puuvillakasvatuse edenemisele pankade ja puuvillaülesostjate poolt antud krediit.

Need, võrdlemisi soodsad olud puuvilla kasvatamiseks, muutusid aga ilmasõja lõpupeole, ning siit algab pöördepunkt, mis lõpuks Vene puuvillakasvatuse pea täitsa seisma pani. Kuna enne sõda 1 pd. puuvilla väärtus vastas 2 kuni 3 pd. viljale, muutus 1916. a. lõpuks hindade vahetkord – 1 pd. puuvilla = 1 pd. vilja ja 1917. a. algul oli juba teravili kallim kui puuvill. Muutunud hindade vahetkord, 1918–19. kodusõja aastad ja suur teravilja puudus mõjusid niivõrt puuvilla kasvatajate peale, et nad üle läksid teravilja kasvatusetele, et mitte nälga surra.

Siin mõned andmed puuvilla külvipinna ja saaduse vähenemise kohta (andmed on tuhandates).

Turkestaanis: enne sõda – 558,0 tiinu, 1916 – 533,8 tiinu, 1917 – 339,4 tiinu, 1918 – 80,0 tiinu, 1919 – 103,0 tiinu, 1920 – 109,0 tiinu, 1921 – 58,0 tiinu, 1922 – 54,0 tiinu. Aasta saak langes 1919. a. 1.292,0 pd. peale, 1920 – 1.890,0 pd. peale, 1921 – 629,0 pd. peale ja 1922 – kuni 600,0 pd. Kõige rohkem vähenes puuvilla külvipind Fergani maakonnas 348,5 tiinu pealt (1916. a.) – 16,0 tiinu peale (1922 a.). Kunstlik kastmise süsteem kraavide abil on täitsa hävinenud.

Taga-Kaukaasias: Aserbeidshanis ja Armeenias oli puuvilla külvipind 1914–15. a. umbes 100,0–135,0 tiinu. Läinud 1922. a.

oli aga puuvilla külitud kõigis Aserbeidshanis – 0,3–0,35 tiinu, Armeenias – 0,6 tiinu. 1918–19. a. seal puuvilla üldse ei külitud. Põhjused on needsamad, mis Turkestaanis.

Nii kuidas eelpool tähendud, tuntakse viimasel ajal suurt huvi puuvilla vastu. Isegi riigiasutused, kui ka eraettevõtted kavatsavad puuvilla kasvatamist finanseerida. Palju ilusaid projekte on tehtud, mis aga senini paberile jäänud ja vaevalt suudetakse siin migagi ilma väljamaa kapitaalita ära teha. –

Ehk küll väljamaal vähe Venemaa olusid tuntakse, on siiski mitmed suuremad ärid ettepanekuid teinud, neile Venemaa tööstuse asutusi rendile või kontsessiooniks anda, ehk Vene riigi kapitaaliga koos eksploateerida. Muude seas on ka endised Wene vabrikandid väga huvitud oma ärisid mingil viisil tarvitamiseks saada. Nende seas olla kõige huvitavam Neva Stearini Ühisuse esitaja Springi ettepanek. Nende ettepanekute alusel tegi Gosplan otsuseks, Vene tööstuse ja kauban-

duse ettevõtete nimestikku tuuesti läbi vaadata ja sellest eraldada ettevõtet, mis võimalik oleks rendile ehk kontsessiooniks anda.

Riigiasutuste ja erakapitaalide koostöödamine, mis senini segaseltside kujul tuntud oli, leiab nüüd ka teist teostamise võimalust. Nii on Vene-Bukhara kaubanduse seltsis osanikkudeks Vene Kõrgem Rahvamajanduse Nõukogu, Bukhara kaubanduse komissariaat ja eraisik, kes oma kapitaalidele vastavalt asjakäigu peale mõjuvad. Jaanuari lõpul asus „Moskva elektritööstuse aktsia selts“, millest osa võttavad mitmed riigiasutused, muu seas Moskva Nõukogu, oma elektri-jaama apporteerides, ja terve rida eraettevõtteid elektritööstuse alal. Osavõtmine aktsiaseltsist ühes riigi kapitaaliga ei näi enam sisemaalisi töösturisi ja kaupmehi kohutavat ka siis, kui neil kaugeltki poolt osa kapitaalset ei ole. Elektriseltsi põhikapitaal on 100.000 kuld rubla ja osa võtavad 7 riigiasutust ja 17 eraettevõtet.

Kroonika.

Majanduslised teated.

Eesti.

Eesti väliskaubandus 1922. aastal.*)

	Väljavedu	Sissevedu	Läbikäigu üldsumma 0/0	
	Miljon markades.			
Afrika	84,9	—	84,9	0,8
Belgia	346,9	56,0	402,9	3,9
Daani	203,8	196,6	400,4	3,8
Danzig	39,9	407,7	447,6	4,3
Hollandi	85,6	56,0	141,6	1,4
Inglismaa	1.071,5	829,7	1.901,2	18,3
Itaalia	1,1	—	1,1	0,0
Läti	311,0	248,8	559,8	5,4
Leedu	2,2	0,0	2,2	0,0
Norra	3,6	3,9	7,5	0,1
Prantsuse	135,7	9,0	144,7	1,4
Poola	0,1	0,1	0,2	0,0
Rootsi	316,7	150,5	467,2	4,5
Saksa	609,3	3.059,1	3.668,4	35,2
Soome	325,9	356,5	682,4	6,5
Vene	1.235,1	82,8	1.317,9	12,7
Am. Ühisriigid	33,4	130,9	164,3	1,6
Muud ja teadmata	5,0	1,7	6,7	0,1
Kokku	4.811,6	5.589,4	10.401,0	100,0

Üldlähikäigu poolt esimesel kohal Eesti väliskaubanduses seisab Saksamaa 35,2% -ga, sellele järgneb Inglismaa (18,3%) ja Venemaa (12,7%); kau-

bandus naabririikidega – Läti, Rootsi ja Soome – on peaaegu üheväärtusline, kõikides 6,5 ja 4,5% vahel üldlähikäigust. Igal juhtumisel tuleb meeldada, et kaubandus Saksa-Inglise- ja Venemaaga just 2/3 kogu meie väliskaubandusest välja teeb.

Eesti väljaveost saavad tähtsamad riigid järgneva osa:

Vene	— 25,7 %
Inglise	„ 22,2 „
Saksa	„ 12,6 „
Belgia	„ 7,2 „
Soome	„ 6,8 „
Rootsi	„ 6,6 „
Läti	„ 6,3 „
Daani	„ 4,2 „

Eesti sisseveokaubanduses tulevad üksikud riigid oma tähtsuse poolest järgmises järjekorras:

0/0 üldsisseveost.	
Saksa	— 54,6
Inglise	„ 14,8
Danzig	„ 7,3
Soome	„ 6,4
Läti	„ 4,4

Nii siis tuli meil üle poole kõigest sisseveost Saksamaalt, kuna väljaveos esimesel kohal seisab Venemaa 25,70% -ga.

*) Vaata „Eesti Majandus“ nr. 3.

Üldväljaveost tähtsamate kauba liikide järele veeli välja:

Toiduaineid ja maitseaineid:

Venemaale	588,6 milj. Emk. eest, ehk	46,4 ⁰ / ₁₀₀
Rootsi	159,8 " " " "	12,6 " "
Soome	131,8 " " " "	10,3 " "
Saksamaale	103,1 " " " "	8,1 " "
Lätimaale	86,5 " " " "	6,9 " "

Tekstiil- ja riidekaupa:

Saksamaale	420,4 milj. Emk. eest, ehk	26,8 ⁰ / ₁₀₀
Belgiasse	290,6 " " " "	18,8 " "
Inglismaale	240,2 " " " "	15,3 " "
Daani	139,2 " " " "	8,8 " "
Lätimaale	130,3 " " " "	8,3 " "
Soome	122,1 " " " "	7,8 " "

Puu ja puutööstussaadusi:

Inglismaale	709,6 milj. Emk. eest, ehk	78,7 ⁰ / ₁₀₀
Hollandi	84,4 " " " "	9,3 " "
Belgiasse	34,9 " " " "	3,9 " "

Paberit ja trükitöid:

Venemaale	535,7 milj. Emk. eest, ehk	90,0 ⁰ / ₁₀₀
Danzigisse	12,1 " " " "	2,0 " "
Lätimaale	10,6 " " " "	1,8 " "

Tähtsamate kauba liikide üldsisseveost veeti sisse:

Toidu- ja maitseaineid:

Saksamaalt	697,6 milj. Emk. eest, ehk	42,6 ⁰ / ₁₀₀
Danzigist	347,4 " " " "	21,2 " "
Inglismaalt	191,8 " " " "	11,7 " "
Ühisriikidest	116,7 " " " "	7,1 " "
Lätist	60,4 " " " "	3,7 " "

Tekstiil- ja riidekaupa:

Saksamaalt	498,6 milj. Emk. eest, ehk	52,8 ⁰ / ₁₀₀
Inglismaalt	254,4 " " " "	27,0 " "
Soomest	67,3 " " " "	7,1 " "

Sõidu- ja veoriistu, masinaid, tööõnused ja nende osad:

Saksamaalt	604,9 milj. Emk. eest, ehk	79,8 ⁰ / ₁₀₀
Soomest	37,4 " " " "	4,9 " "
Inglismaalt	31,5 " " " "	4,1 " "

Metalle ja metallkaupa:

Saksamaalt	491,4 milj. Emk. eest, ehk	72,9 ⁰ / ₁₀₀
Inglismaalt	51,3 " " " "	7,6 " "
Lätist	48,1 " " " "	7,1 " "

Süsi, õlisid, rasvu, vaike jne.:

Inglismaalt	262,4 milj. Emk. eest, ehk	44,4 ⁰ / ₁₀₀
Saksamaalt	209,7 " " " "	35,4 " "
Venemaalt	54,2 " " " "	9,2 " "

Kaupade hulga ja raskuse suhtes oli Eesti sisse- ja väljavedu peaaegu tasakaalus, kuna üksikute maade vahel siiski kaunis suured vahed on, mis transpordiolusid valgustavad. Tuhandetes puudades oli Eesti sisse- ja väljavedu tähtsamate maade järele:

	Väljavedu.	Sissevedu.
Belgia	1.084,1	171,7
Daani	402,6	338,6
Danzig	28,6	790,1
Hollandi	1.027,8	379,2
Inglise	7.269,2	6.377,5
Läti	484,0	524,2
Prantsuse	145,7	6,5
Rootsi	842,9	588,8
Saksa	1.876,6	6.893,5
Soome	1.412,9	1.291,0
Vene	3.403,8	219,6
Am. Ühisriigid	66,0	378,1

Kokku (teised riigid ühes arvatud) väljavedu - 18.300,2 tuh. puuda, sissevedu - 18.091,1 tuh. puuda.

1922. a. Tallinna vana-sadamasse sissetulnud ja väljaläinud laevad*)

Kaugesõit (klambrites netto mahutus tuhandates tonnides):

1922. a. jooksul on sissetulnud 1.766 laeva (749,2), neist laaditult 1102 (674,5). Sama aja jooksul väljaläinud 1.792 laeva (734,9), neist laaditult 1.057 (461,6).

Sissetulnud laevast oli rahvuse järele:

Daani	44 (27,1)
Eesti	694 (85,2)
Inglis	60 (77,3)
Norra	55 (48,4)
Läti	14 (2,5)
Rootsi	83 (31,4)
Saksa	332(199,9)
Soome	385(135,3)
Ühisriigid	33(106,5)
Vene	44 (23,8)
ja teisi	22 (11,4)

Nende seast:

Aurulaevu	1.089 (717,8)
Mootorlaevu	365 (12,3)
Purjelaevu.	299 (16,3)
Praamisi	13 (2,7)

Rannasõit:

Aurulaevu	232 (20,5),	neist laaditult	121 (17,2)
Mootorlaevu	387 (3,6),	" "	57 (0,7)
Purjelaevu	2.145 (51,9),	" "	2.045 (47,9)
Praamisi	91 (14,0),	" "	86 (13,0)

Kokku 2.855 (90,0), neist laaditult 2.309 (78,8)

Uued seadused ja määrused.

Põllutööstusministeeriumi üleskutse metsa ostu-müügilepingute asjus Naroovaltaguste ja Peiserimaa maa-aladel.

Põllutööstusministeerium kutsus kõiki isikuid, kes Riigikogu poolt 29. juunil 1922. a. vastuvõetud maa-seaduse laiendamise seadusega („R.T.“ nr. 89-1922. a.) võõrandatud Naroovaltaguste ja Peiserimaa maa-aladel kasvavate metsade kohta notariaalsed metsa ostu-müügilepingud sõlminud, põllutööstusministeeriumile ühe kuu jooksul, arvates selle üleskutse ilmumise päevast „Riigi Teatajas“, neid lepinguid uuendamiseks ette panema.

Lepingute järele maksitud summade kohta tuleb metsaosijatel põllutööstusministeeriumile ette panna kvii-tungid ehk nende notariaalsed ärakirjad.

„R.T.“ nr. 33/34, 6. märts, 1923. a.

Kaubandus-tööstusministeeriumi juht-nõõrid lina ja linaseemnete väljaveo järelvalve kohta.

Vabariigi valitsuse poolt 27. okt. 1921. a. vastu-võetud määruse põhjal lina ja linaseemnetega kaup-lemise kohta („R. T.“ nr. 97 - 5. nov. 1921. a.) pandakse maksuma lina ja linaseemnete väljaveo kont-rolli teostamiseks järgmised juhtnõõrid:

§ 1. Lina ja linaseemnete eksportõõrid on kohus-

*) Võrdle „E. M.“ nr. 2.

tud enda ettevõtteid kaubandus-tööstusministeeriumi kaubanduse osakonnas registreerima, üles andes nende füüsilised aadressid ja laduruumide asupaigad, kus linu kotrolleeritakse.

§ 2. Väljaveetava lina ja linaseemne kauba kontrollerimise võimaldamiseks on eksportöörid kohustatud sadama piirkonnas omale avarad ruumid muretsema.

M ä r k u s. Kaubandus-tööstusministeeriumi nõusolekul võib kontrollerimine ka väljaspool sadama piirkonda sündida, kui selleks mõjuvad põhjused olemas.

§ 3. Kaubasaadetuste kontrollerimist teostatakse kaubandus-tööstusministeeriumi linapraakerite poolt 3 tundi peale sellekohase teadaande äraandmist linapraakeritele tollivalitsuses, kusjuures viimaste kohalejõudmise ajaks on eksportöörid kohustatud linu sortide järele gruppeerima ja tarvilisel korral linapallid lahti võtma.

§ 4. Eksportöörid, kes linaga kauplevad, peavad linu õigete sortide järele praakima. Kõik Eestist väljasaadetavad linad jagatakse maakondade järele järgmisesse kuude liiki:

1) Petseri linad, peale sordimärkide veel tähega „P“ varustud:

- a) P. G.
- b) P. R.
- d) P. H. D.
- e) P. D.
- f) P. O. D.
- g) P. L. O. D.

2) Võru linad, peale sordimärkide veel tähega „W“ varustud:

- a) W. G.
- b) W. R.
- d) W. H. D.
- e) W. D.
- f) W. O. D.
- g) W. L. O. D.

3) Piiri linad, peale sordimärkide veel tähtedega „Ps“ varustud:

- a) Ps. G.
- b) Ps. R.
- d) Ps. H. D.
- e) Ps. D.
- f) Ps. O. D.
- g) Ps. L. O. D.

4) Livoonia linad, varustud ainult sordimärkidega:

- a) G.
- b) R.
- d) H. D.
- e) D.
- f) O. D.
- g) L. O. D.

5) Tartu puhastud linad, peale sordimärkide veel tähtedega „T“ ja „x“ varustud:

- a) TxGx
- b) TxRx
- d) TxHDx
- e) TxDx
- f) TxODx
- g) TxLODx

6) Pärnu puhastud linad, peale sordimärkide veel tähtedega „P“ ja „x“ varustud:

- a) PxGx
- b) PxRx

- d) PxHDx
- e) PxDx
- f) PxODx
- g) PxLODx

§ 5. Linad peavad ühetaoliselt praagitud ja pakitud olema. Pallid ei tohi peale selle sordi, mille nimetus (märk) palli külge kinnitud pulgake-sele ära tähendud, mingisuguseid teise sordi linu sisaldada.

§ 6. Linad, mis omaduse ning sortide järele mitte õiget nimetust ei kannu, praagitakse linaeksportööride poolt linapraakerite nõudmise järele vastavalt ümber.

„R.T.“ nr. 35, 9. märts 1923. a.

Tööstuse tegevus Eestis 1922. a.

(Riigi Statistika Keskbüroo andmete järele)

	Registree-ritud töö-otsijaid	Tööd mureise-tud	Registree-ritud töö-pakkumisi	Tööotsi-jate arv kuu lõpul
Jaanuar	1729	364	511	971
Veebruar	718	280	310	1021
Märts	1006	343	406	1303
Aprill	865	397	548	1280
Mai	1433	732	888	1319
Juuni	742	448	567	1278
Juuli	624	647	894	677
August	613	539	792	505
September	659	481	707	528
Oktoober	737	526	532	749
November	716	380	457	915
Detsember	359	280	494	793
Läbistikku kuus	849	450	592	944
Neist:				
meest.	465	221	307	546
naist.	384	229	285	398

Saksamaa.

Väärtpaberite turg. Aktsiate ja väärtpaberite*) kurs on mõõdunud nädalaga võrreldes tõusnud. Börsi meeleolu on rahulik. „Frankf. Zig.“ järele olid hinnad, kui hinnad 1922. a. algul 100 võtta:

	1923. a.	23. veebr.	2. märts.
Aktsiad	3.147	3.664	18.743
„ välisvaluutas	16.815	774	725
Sisem. laenud	11.325	14.736	
Välislaenud			

Kaubahindade langemine. Nii kuidas „Frankfurter Zeitung“ teatab, on viimasel ajal kaubahindade langemist märgata. Allpool mõned indeks nr 99 mitm. kaubast.

*) Vaata „E. Majandas“ nr. 3.

Kaubandus-õõstus Osatõhisus „Tarmo“; tegevusala: kauband. ja õõstuse edendamine Eestis ja kauplemine igasuguste masinatega jne. Asutajad: Eduard Veidemann, Julius Keermann ja Hans Epner. Põhikapitaal Emk. 2.500.000.— jaotud 250 osatõheks à Emk. 10.000.—. Asukoht Tallinnas („R.T.“ nr. 36/37, 13. märts 1923).

Isiklikud teated.

Abielu varanduse lahutamise lepingud: Robert Tedder ja Leena Tedder; Claus Eugenie p. Nottbeck ja Margaretha Clasi t. Nottbeck; Vladimir Ivani p. Kopiloff ja Olga Vassili t. Kopiloff; Aleksander Isaki p. Graav ja Aleksandra Andrese tütar Graav; Jaroslav Czajkovski ja Lidia Czajkovski, sünd. Suigusaar; Savel Grigori p. Tshernov ja Sinaida Tõnu t. Tshernov. („R. T.“ nr. 33/34, 6. märts, 1923. a.).

Ärikalender.

20. märtsil. **1. Eestimaa Põllumajanduse Ühisus**, erakorraline peakoosolek, Tallinnas, S. Kloostri t. 11, kell 5 p. l.

22. märtsil. A/S. „**Rotermann'i tehased**“, korraline peakoosolek, Tallinnas, Jaama t. 1.

23. märtsil. **Kauba Pank A/S.**, aktsionäride peakoosolek, kell 6 p. l. panga ruumides, Suurturg 12, Tartus.

24. märtsil. Kinnitus A/S. „**Turis'e**“ aasta-peakoosolek kl. 6 õhtul seltsi äriruumes, Viru t. 18, Tallinnas.

Tartumaa Panga korraline peakoosolek kl. 11 e. l. panga ruumides, Tartus.

Põhja Kaubanduse ja Transport A/S, peakoosolek, kl. 12 l., Lai t. 32-2. Tallinnas.

25. märtsil. **Valga Pank**, korraline peakoosolek, kl. 2 p. l., Valgas, panga ruumides.

Sakala Pank, korraline peakoosolek, kell 11 e. l. Viljandis, panga ruumides, Lossi tän. 15.

26. märts. A/S. „**Lux**“, peakoosolek, kell 1 päeval, Vene t. 6, Tallinnas.

A/S. „**Tartu aiavilja ühisus**“, peakoosolek, Tartus, Puu tän. nr. 2, kl. 6 p. l.

27. märtsil. **Tallinna Krediid-Panga A/S**, aktsionäride peakoosolek panga ruumides, S. Karja t. 23, Tallinnas. Alg. kl. 6. p. l.

Turu ülevaated.

Rahaturg.

Pealinnas kestab edasi nõudmine sularaha järele, kuid maal on kevadese hooaja lähenemist märgata ja provintsis hakkab raha pankadesse kogunema. Nii oli Eesti Panga kassa Tallinnas 1. märtsil s. a. 295 milj. Emk., 10. märts. — 284,8 milj. Emk., osakondades kokku 1. märtsil 422 milj., 10. märtsil — 480 milj., seega juurevool osakondades 58 milj. Emk. Pangatõhede emissioon ei ole suurenenud.

Marga väliskurs on märtsi kuul endiselt kindel; dollarite müüjad on kogu aeg 339,5-ga, kuna terav Emk. nõudmine mõõdunud, ei müü ka erapangad

praegu dollarisi börsel odavamini, nagu kuu tagasi. Siiski on veelgi välisvaluuta pakkumine nõudmisest elavam.

Aktisiatega kauplemises on börsel elavust märgata. Tehtud on Tõõstus-Kaubanduse Panga ja Harju Panga aktisid 375-ga. Põhja Panga aktisid oli tõusmise tendents: 9.III. tehtud 535-ga, 13.III. — 550-ga. Tõus on seletatav sellega, et mõned panga ringkonnad enamuse moodustamiseks praegu aktisid kokku ostavad, kusjuures peale selle sihi saavutamise kurs, nii kui praegu teiste pankade aktisid, langeb. „Ilmarise“ aktisid pakutud 850-ga, ilma ostjaid leidmata.

Võidulaen endiselt 97—110.

Lina.

Läbikäik linaturul on endiselt vaikne. Kuna Eesti lina hinnad väljamaa ostuhindadega juba ammu kokkukõlas ei ole, on vahe praegu Lätimaal ka teravamaks läinud, sest et Läti valitsus oma müügihinda on tõstnud. Niisama teatakse Dundee'st, et Vene lina müügihinnad kõrgemaks on tõstetud. Ostjad on sellepärast veelgi tagasihoidlikumaks läinud.

Teiselt poolt mõjub lumevaene talv linade kokkutoomise mõttes halvavalt. Maalt tuleb vähe linu kokku ja linakaupmeestel ei ole midagi pakkuda.

On loota, et põllumehed viimastel nädalatel välitanud head ilma ära on kasutanud ja linu valmistanud, nii et kui natuke lund juhtub tulema — siis pakkumine elavamaks läheb.

Lihaturg.

Põllum. Kesküh. „Estonia“ teatel on 5.—10. märtsini Eesti tapamajades tapetud ja tempeldatud:

	Kariloomi	Vasikaid	Sigu
Tallinnas . . .	600	1.202	792
Tartus . . .	183	503	279
Teistes linnades	242	569	267
Kokku. . .	1025	2274	1338
Eelmis. nädalal (paran. andm.)	1261	1769	1519

Tallinnas olid hinnad läbistikkude (markades puuda eest):

	5—10. märts.	Eelmisel näd.
Nuumloomad	eluskaal 440—480	480
	tapetud 800—900	800—950
Nuumvasikad	eluskaal 800—960	800—1000
	tapetud 960—1080	1000—1120
Nuumsead	eluskaal 1200	1200—1240
	tapetud 1440—1520	1440—1520

Võiturg.

5.—10. märtsini 1923. a. on Eestist võid väljasaadetud kokku 490 tünni. Sellest Inglismaale. 250 „ „ Rootsjamaale 32 „ „ Daanimaaale. 206 „ „ Hollandisse. 2 „

Väljaveoks on kõlbmataks tunnustatud. . . 37

Ootamata võihinna langemise pärast Ameerikas tuli seal osa Daani ja Hollandi võid tagasi Euroopasse ja surus võihinna ajutiselt madalamale.

Eesti võid noteeriti:

	Sel nädalal:	Läinud näd.:	
Väga hea	200—206	208—210	sh. per Cwt.
Hea	194—198	196—200	„ „ „

Tallinnas klareeritud laevad.

Sissetulnud 8. kuni 15. märtsini 1923. a.

Sissetuleku päev	Laeva		Netto Reg. Tons	Lipp	Kapten	Kust tulnud	Last	Adressaat
	Liik	Nimi						
8/III	aurik	Pallex	1017	Norra	Viik	Liiverpool	Segakaup	Clayhills
11/III	"	Steinhöft	513	Saksa	Schröder	Hamburg	"	Trankmann
"	"	Laarpowl	713	Inglise	Calemann	London	"	Vneschtorg
"	"	Solborg	1671	Norra	Andres	Blyth	Kivisüsi	"
12/III	"	Loos	1796	Inglis	Lewis	"	"	"
"	"	Thorsten	970	Eesti	Sliman	Stettin	Segakaup	Clayhills
"	"	Seine	813	Prantsus.	Barzie	La-Pallise	"	Bornholdt
13/III	"	Trave et Sied	446	Saksa	Jens	Hamburg	"	Gahlnbäck
"	"	Oberb. Haken	725	"	Benitz	Stettin	"	Eesti laeva sped. o/ü.
"	"	Caroline	353	Eesti	Silivälja	Blyth	Kivisüsi	Clayhills
15/III	"	Krasny Profintern	2560	Vene	Vimle	Bremen	Segakaup	Vneschtorg
"	"	Poseidon	407	Soome	Lindroos	Hangö	"	Gahlnbäck
"	"	Swjatogor	11.000	Vene	Bütner	Petrograd	Tühjalt	"
"	"	Lenin	3375	"	Nikolaew	"	"	"
"	"	Oktjäbr	1600	"	Karamsin	"	"	"

Tähtsamate en gros kaupade hinnad, mis käesoleval nädalal kauba börsel koteerimise komisjoni poolt koteeriti.

Jahud: nisu, pehme, kõrgem sort	pd.	600—640	Juust, kohalik, Schveitsi	pd.	2400—2800
" " sõre	"	660—680	" " Holl.	"	1400—1600
" rukki	"	295—300	Munad, eksport I. s. (sinine tpl.)	"	—
" " püül	"	475—500	" " II. s.	"	—
Nisu, Eesti	"	330—350	Kakao, Inglis	"	1200—1400
Rukis	"	260—265	" Ameerika	"	1000—1200
" Vene, frco Tallinn, Holl.k. 118	"	250—255	" Hollandi	"	1450—1600
Kaerad, toidu	"	170—180	Kohvi, Rio, Santos	"	2800—3200
Odrad, õlle	"	180—120	" Guatemala	"	3400—3600
" " " " " " " "	"	—	" Mexiko	"	3800—4200
Erned, rohelist, Eesti	"	360	Tee, lahtine Pekoe broken, Java	"	4200—4400
" " " Hollandi	"	750	" " Orange Pekoe, Java	"	5300—5800
Riis, Burma II.	"	535—550	" " Tseillon	"	5800—6200
Kartulid, eksport	"	—	Suhkur, peenike, valge, Dantsigi	"	980—1000
" " piirituse	"	—	" " Ameerika	"	—
Kartuli helbed	"	250	" " Tsehoslovaakia	"	1020—1040
Kartuli tärklis „Superieur“	"	550	Siirup, kartuli, B ^o 42	"	680—700
Piim, pudelites	ltr.	16	" " Glucose	"	600—620
Või, meierei, eksport	pd.	4560—4600	Sool, lahtine	"	36—40
Margarin	"	1800—1900	" " " " " "	"	—

Heeringad, Yarmouth, Mattie	tünn	\$100—3200	Pesusooda	pd.	240—260
" Shotti Mat Full	"	3900—4100	Seebikivi 72 ^o /o, Inglis	"	590—600
" Mattie	"	3600—3700	Parafiin 102—110 ^o }	"	720—760
" Norra	"	3200—3500	120 ^o —134 ^o }	"	
Liha, sea, I. sort	pd.	1480—1520	Parkimise ekstrakt	"	850
" II.	"	—	Väävel, õie 98—100 ^o /o.	"	450
" looma, I. sort	"	800—1000	Värvid, nigrosin vees sulav,	kg.	360—450
Pekk, eksport. I s.	"	2000—2080	" tsinkvalge Prants. roh. PZ.	pd.	1500
Heinad, aasa	"	85—90	" tinavalge Englise	"	1350
" ristik	"	110—115	" ooker Prants.	"	450—550
Õlikoogid, linaseemne	"	230—240	Väetisained, salpeeter, Norra	"	—
Puuvilla riie, B'as, D. I.	ars.	37,5—41,75	" Superfosf. (k. 6 pd.)	"	660
" Mitkal, ekstra	"	29—30,75	" 13—14 ^o /o	"	540
Lina, Liivi R.	10 pd.	16000—16500	" Thomasjahu k.100kg. 17-18 ^o /o	"	580
" Võru-Petseri	"	20000—20500	" Kaalisool, 30 ^o /o, kott 6 pd. frko jaam	"	405
"	"	—	" Kainiit 12 ^o /o lahtine,	pd.	12,5
"	"	—	Paber, rotatsiooni	"	400
Lina seemned, õli 87 ¹ / ₂ ^o /o basis	"	350	Tsement, Portland, Port-Kunda	"	—
" külvi 98—99 ^o /o	pd.	490—500	pütt 10 pd. 10 naela frko Tall.	"	750
Takud, Codilla I.	"	—	Tsement, Portland, Aseri	"	760
" II.	"	—	" Kriit, toores	"	110
Kivisüsi, auru, Yorkshire 2k. pest.	"	61—63	" pestud	"	130
" Newcastle	"	59—60	Asfalt	"	—
"	"	—	Tõrv, kivi	"	—
" sepa	"	61—66	" puu	"	—
Koks, valu	"	93	Lubi	"	38—42
" gaasi	"	75	Gips, tükikides frko Isborsk	"	15
Põlevkivi, I. sort	"	10	" jahvatatud	"	25
Põlevkivi, II. sort	"	7,5	" krohvimise, loko	"	70
" III.	"	5	Teliskivid, I. sort, tuhat	"	—
Raud, sordi	"	300—220	Puumaterjalid, saetud D/B/B/	"	—
" latt	"	300—320	Eesti Strd I, II ja III s. frko Tal.	"	17000—18000
" vits	"	300—320	Puumaterjalid	"	—
" raud plekk	"	440—450	" IV s.	"	11500—12500
" " tsingitud	"	640—680	" propsid; 7x7	"	6500—6800
"	"	—	" liiprid	"	5100—5600
"	"	—	Põletispuud, sega 20 ^o /o kaski, k. sld.	"	—
Teras, Inglis	"	—	Nahk, talla, Eesti	pd. I s.	5400—5600
" Saksa	"	—	" " " " II s.	"	—
" nikkel	"	—			
" vedru	"	—			
" valu	"	—			
" tööriistade	"	—			
" talla	"	380—400			
"	"	—			
Malm	"	200—240			
Inglistina	"	5400—5600			
Seatina	"	850			
Vask, plekk punane	"	3200			
" " valge	"	2800			
Tsink-plekk	"	1500			
"	"	—			
Masinaõli, Vene, Nobel No. 6.	"	485—500			
" Ameerika	"	550—570			
" solaar	"	—			
" auto	"	1000—1100			
"	"	—			
Tsilindriõli, Vene	"	—			
" Ameerika	"	525—650			
Põlevkivi õli	"	200			
" pigi	"	180			
Nafta, Vene	"	—			
" Ameerika	"	210			
Petrooleum, Vene	"	230—240			
" Ameerika	"	230—250			
Bensiin	"	775—850			
Piiritus, eksport. (excl. vaat) fob	ltr.	\$ 0.12			

Lina		Prahid :	
Tallinn	— Stettin	tonn	1500
"	— Ghent	"	P. fr. 95
"	— Dundee	"	—
"	— Belfast	"	—
"	—	"	—
"	—	"	—
Takud +	%		
Puumaterjalid D/B/B/	standard		
Tallinn	— London	"	—
"	— E. C. C. P. (Ingl. idarand)	"	—
"	— Antwerpen	"	B. fr. 120
"	— Southampton	"	45 sh.
"	— Mauchester	"	57 sh. 6 d.
"	—	"	—
"	—	"	—
Segakaup		tonn	
Tallinn	— Stettin	"	Emk. 1200
"	— London	"	—
"	— Stockholm, või	"	Rkr. 25—35
"	—	"	—
"	—	"	—
Kartulid			
Tallinn			
"			
"			
"			
"			
"			
"			
"			



Et ole paremaid
paberosse kui

JAVA!

A/S A. Reier & Co.

Tallinn — Reval

Esimest sorti
paberossi-ja
piibutubakas
Tubakatehas

Eslon

Tallinnas,
Munga tänav 5

Kõnetraat 9-40

EKSPEDITSIOONI JA
TRANSPORT-ÜHING

KARL LASSEN

PANGA ARVED:

TALLINNAS:

Eesti Pank, arve nr. 819.

G. Scheel & Co.

Harju Pank.

Eesti Tööstuse- ja Kaubanduse Pank.

Tallinna Kaupm. Diskonto- ja Laenu-
Pank.

Tartu Pank, Tallinna osakond.

TARTUS: Tartu Pank.

BERLIINIS: Deutsche Bank.

Tallinn, Wana Sadama tän. 11.

Postkast nr. 167. Kõnetraadid:

Kontor 7-59, 15-37, 22-10.

Telegrammi aadress: „CARLASSEN“.

Kaubandus ja tööstus

O-Ü. B. PALM & Co

Vene tän. 16

Tallinn

Kõnetr. 7-25

Erialad:

Eesti piirituse eksport

Linade im.-eksport

Telegrammide aadress: „ORCO“

Balti Merekaubanduse

O-Ü. BALMEKA

Merepuiestee 15, III korral
Kõnetraat 14-62



Eesti piirituse eksport
Turbapiirituse ettevõtted
Import-eksport kaubandus



Telegr. aadr. BALMEKA

Kaubanduse ja tööstuse

O-Ü. UNITAS

Merepuiestee 15, III korral
Kõnetraat 14-85



Import
Eksport
Transport
Põlevõõrba tööstus



Telegr. aadr. UNITAS